

AKSIOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK PEDAGOGLARNING EKOLOGIK MADANIYATINI DIAGNOSTIKA QILISH MEZONLARI VA BAHOLASH VOSITALARINI TAKOMILLASHTIRISH

Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi
(Urganch RANCH universiteti
Pedagogika va aniq fanlar kafedrası o'qituvchisi)
yuldashevaiqbol@gmail.com
+998910920199

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23495844>

Annotatsiya. Mazkur tezisda aksiologik yondashuv asosida bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini diagnostika qilishning nazariy-metodik asoslari, mezonlari va baholash vositalari tadqiq etilgan. Ekologik madaniyatning kognitiv, aksiologik, faoliyatli-amaliy va refleksiv-kasbiy tarkibiy qismlari aniqlashtirilib, ularning shakllanganlik darajasini baholashga xizmat qiluvchi indikatorlar tizimi ishlab chiqilgan. Ekologik qadriyatlarni anglash, ekologik muammolarga mas'uliyatli munosabat bildirish, ekologik-pedagogik qarorlarni asoslash hamda kasbiy faoliyatda ekologik tashabbuslarni loyihalash ko'nikmalarini aniqlashga yo'naltirilgan diagnostik topshiriqlar majmuasi taklif etilgan. Shuningdek, ekologik keyslar, qadriyatli tanlov vaziyatlari, analitik rubrikalar va refleksiv portfeldan foydalanishning metodik imkoniyatlari asoslangan.

Kalit so'zlar: aksiologik yondashuv, ekologik madaniyat, bo'lajak pedagog, pedagogik diagnostika, ekologik qadriyat, baholash mezonlari, indikator, analitik rubrika, refleksiv portfel, ekologik kompetensiya.

Аннотация. В данном тезисе рассматриваются теоретико-методические основы, критерии и средства диагностики экологической культуры будущих педагогов на основе аксиологического подхода. Уточнены когнитивный, аксиологический, деятельностно-практический и рефлексивно-профессиональный компоненты экологической культуры, предложена система индикаторов для оценки уровня их сформированности. Разработан комплекс диагностических заданий, направленных на выявление понимания экологических ценностей, ответственного отношения к экологическим проблемам, способности обосновывать эколого-педагогические решения и готовности проектировать экологические инициативы в профессиональной деятельности. Обоснованы методические возможности применения экологических кейсов, ситуаций ценностного выбора, аналитических рубрик и рефлексивного портфолио.

Ключевые слова: аксиологический подход, экологическая культура, будущие педагоги, педагогическая диагностика, экологические ценности, критерии оценивания, индикаторы, аналитическая рубрика, рефлексивное портфолио, экологическая компетентность.

Abstract. This paper examines the theoretical and methodological foundations, criteria, and assessment tools for diagnosing the ecological culture of prospective teachers based on an axiological

approach. The cognitive, axiological, practical-activity, and reflective-professional components of ecological culture are identified, and a system of indicators for assessing their development is proposed. A set of diagnostic tasks is developed to assess prospective teachers' understanding of ecological values, responsible attitudes toward environmental issues, ability to justify environmentally oriented pedagogical decisions, and readiness to design ecological initiatives in their professional activities. The methodological potential of environmental case studies, value-based decision-making situations, analytical rubrics, and reflective portfolios is also substantiated.

Keywords: *axiological approach, ecological culture, prospective teachers, pedagogical diagnostics, ecological values, assessment criteria, indicators, analytical rubric, reflective portfolio, ecological competence.*

Zamonaviy oliy pedagogik ta'limda bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirish masalasi ta'lim mazmunini ekologiyalashtirish, barqaror rivojlanish qadriyatlarini kasbiy tayyorgarlikka integratsiya qilish va pedagogik faoliyatning ekologik mas'uliyatga yo'naltirilganligini ta'minlash bilan bevosita bog'liqdir. Ekologik muammolarning murakkablashuvi pedagogdan nafaqat ekologik bilimlarni egallashni, balki tabiat va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarni qadriyatlar nuqtayi nazaridan baholash, ekologik qarorlarning oqibatlarini oldindan ko'ra bilish hamda o'quvchilarda ekologik mas'uliyatni shakllantirishga qaratilgan ta'limiy faoliyatni loyihalashni talab etadi.

Mazkur jarayonda ekologik madaniyatning rivojlanganlik darajasini aniqlash alohida ilmiy-metodik muammo sifatida namoyon bo'ladi. Chunki ekologik madaniyat faqat tabiatga oid bilimlar yig'indisi emas, balki shaxsning ekologik qadriyatlari, dunyoqarashi, faoliyat motivlari, mas'uliyatli xatti-harakatlari va kasbiy qarorlarini birlashtiruvchi murakkab pedagogik hodisadir. Shu sababli uni faqat test natijalari yoki talabaning ekologik mavzularga qiziqishi asosida baholash mazkur tushunchaning barcha tarkibiy jihatlarini yetarli darajada aks ettirmaydi.

Ayniqsa, ekologik madaniyatning aksiologik tarkibiy qismini aniqlash murakkab vazifalardan biridir. Talaba tabiatni muhofaza qilishning muhimligini e'tirof etishi mumkin, biroq ekologik manfaatlar iqtisodiy qulaylik, shaxsiy ehtiyoj yoki tashkiliy cheklovlar bilan to'qnashgan vaziyatda uning haqiqiy qadriyatli pozitsiyasi boshqacha namoyon bo'lishi ehtimoldan xoli emas. Demak, ekologik madaniyat diagnostikasi deklarativ munosabatni qayd etish bilan cheklanmasdan, talabaning muammoli vaziyatlarda qanday qaror qabul qilishi va uni qanday asoslashini ham o'rganishi lozim. Shu nuqtayi nazardan, aksiologik yondashuv asosida ekologik madaniyatni diagnostika qilish mezonlari va baholash vositalarini takomillashtirish bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini sifat jihatidan baholash hamda individual rivojlanish ehtiyojlarini aniqlash uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotning maqsadi aksiologik yondashuv asosida bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini diagnostika qilishning tarkibiy komponentlari, mezonlari va indikatorlarini nazariy jihatdan asoslash hamda ularni baholashga yo'naltirilgan metodik vositalar majmuasini ishlab chiqishdan iborat.

Ekologik madaniyat diagnostikasining ilmiy asoslarini aniqlashtirishda barqaror rivojlanish uchun ta'limga oid xalqaro konsepsiyalar muhim metodologik manba bo'lib xizmat qiladi. Jumladan,

UNESCOning Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives nomli ilmiy-metodik nashrida barqaror rivojlanish uchun ta'lim natijalari kognitiv, ijtimoiy-emotsional va xulq-atvorga oid yo'nalishlar orqali tavsiflangan [1]. Ushbu tasnif ekologik ta'lim natijalarini faqat bilimlarni o'zlashtirish darajasida emas, balki shaxsiy munosabat, mas'uliyat va faoliyatga tayyorlik bilan bog'liq holda baholash zarurligini ko'rsatadi.

G. Bianchi, U. Pisiotis va M. Cabrera Giraldez tomonidan ishlab chiqilgan GreenComp kompetensiyalar doirasida barqarorlik qadriyatlarini mujassamlashtirish, murakkab muammolarni anglash, barqaror kelajakni tasavvur qilish va barqarorlik yo'lida harakat qilish o'zaro bog'liq kompetensiyalar sifatida belgilangan [2]. Ushbu yondashuvning ekologik madaniyat diagnostikasi uchun ahamiyati shundaki, u ekologik qadriyatlarni shaxsning faoliyatga tayyorligi va qaror qabul qilish kompetensiyalaridan ajratmagan holda o'rganishga imkon beradi. Biroq GreenComp barcha ta'lim muassasalari uchun yagona majburiy diagnostik shkala emas. Shu sababli uning konseptual yo'nalishlarini bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligiga mos indikatorlar orqali operatsionallashtirish talab etiladi.

A. Wiek, L. Withycombe va C.L. Redman barqaror rivojlanish sohasidagi tayanch kompetensiyalarni tizimli fikrlash, kelajakni oldindan tasavvur qilish, me'yoriy-qadriyatli baholash, strategik faoliyat va shaxslararo hamkorlik bilan bog'liq holda tahlil qilgan [3]. Mazkur yondashuv ekologik madaniyatning murakkab tuzilishini anglashga yordam beradi. Xususan, ekologik muammoning sabablarini bilish tizimli fikrlashni ifodalasa, turli ekologik qarorlarning axloqiy asoslarini taqqoslash me'yoriy-qadriyatli kompetensiya bilan bog'liq. Pedagogik diagnostikada ushbu jihatlarni alohida kuzatiladigan ko'rsatkichlarga ajratish baholashning mazmuniy aniqligini oshirish imkonini beradi.

M. Rieckmann oliy ta'limda barqaror rivojlanish uchun zarur kompetensiyalarni o'rganib, tizimli, istiqbolli va tanqidiy fikrlashning ahamiyatini ko'rsatgan [4]. Tadqiqotda ekspertlar ishtirokidagi Delphi yondashuvidan foydalanilgani kompetensiyalarni aniqlashda ilmiy muhokama va ekspert baholashining muhimligini namoyon etadi. Ushbu tajriba bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini diagnostika qilish mezonlarini ishlab chiqishda mutaxassislar ekspertizasini tashkil etish zarurligini asoslashga xizmat qiladi.

Ko'rib chiqilgan tadqiqotlar ekologik kompetensiyalarni rivojlantirishning turli jihatlarini yoritadi. Biroq ularning metodologik vazifalari o'zaro farqlanadi: UNESCO hujjatlari ta'lim mazmuni va natijalariga oid konseptual yo'nalishlarni belgilasa, GreenComp kompetensiyalar tizimini tavsiflaydi; Wiek va hammualliflar tayanch kompetensiyalarning nazariy tuzilishini, Rieckmann esa ularni ekspertlar asosida aniqlash masalasini tadqiq etgan. Mazkur manbalar bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini baholash uchun nazariy tayanch bo'lsa-da, ular asosida mahalliy oliy pedagogik ta'lim sharoitiga mos diagnostik vositalarni alohida ishlab chiqish va sinovdan o'tkazish zarur.

Mazkur tadqiqotning metodologik asosini aksiologik, kompetensiyaviy, tizimli-faoliyatli va refleksiv yondashuvlarning integratsiyasi tashkil etadi. Aksiologik yondashuv ekologik qadriyatlarni anglash va ularga asoslangan qarorlarni baholashga xizmat qilsa, kompetensiyaviy yondashuv

ekologik bilim, munosabat va ko'nikmalarning real pedagogik vazifalarda namoyon bo'lishiga e'tibor qaratadi. Tizimli-faoliyatli yondashuv ekologik madaniyat komponentlarini o'zaro bog'liq tuzilma sifatida talqin qilishga, refleksiv yondashuv esa talabanning o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish imkoniyatlarini aniqlashga yo'naltiriladi.

Tadqiqotda nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, pedagogik modellashtirish, diagnostik topshiriqlarni loyihalash va mezonli baholash usullaridan foydalanildi. Ushbu usullar orqali ekologik madaniyatning baholanishi mumkin bo'lgan jihatlari aniqlashtirilib, ularga mos pedagogik vaziyatlar va faoliyat mahsulotlari taklif etildi.

Bo'lajak pedagogning ekologik madaniyati diagnostikasi deganda uning ekologik bilimlari, tabiatga nisbatan qadriyatli munosabati, ekologik-pedagogik faoliyatga tayyorligi va kasbiy mas'uliyatini belgilangan mezonlar hamda kuzatiladigan indikatorlar asosida tizimli aniqlash, tahlil qilish va rivojlantirish ehtiyojlarini belgilash jarayoni tushuniladi.

Mazkur ta'rifda diagnostika faqat mavjud darajani qayd etish vositasi emas, balki talabanning keyingi individual rivojlanish yo'nalishlarini belgilashga xizmat qiluvchi pedagogik jarayon sifatida qaraladi. Bunda baholash natijasi talabanning shaxsiy sifatlariga umumiy hukm chiqarish uchun emas, balki uning aniq faoliyatdagi yutuqlari va metodik yordamga ehtiyojlarini aniqlash uchun qo'llanadi. Natijalar va metodik yechimlar

Nazariy-metodik tahlil asosida bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini diagnostika qilishning to'rtta o'zaro bog'liq komponentini ajratish taklif etiladi: kognitiv-ekologik, aksiologik-motivatsion, faoliyatli-amaliy va refleksiv-kasbiy.

Kognitiv-ekologik komponent ekologik hodisalar, tabiiy resurslar, barqaror rivojlanish tamoyillari va inson faoliyatining atrof-muhitga ta'siri haqidagi bilimlarni qamrab oladi. Ushbu komponentning asosiy mezoni ekologik vaziyatni ilmiy dalillar asosida tushuntirish qobiliyatidir. Uning indikatorlari sifatida ekologik muammoning sabablarini aniqlash, sabab-oqibat bog'liqligini izohlash, ishonchli va ishonchsiz axborotni farqlash hamda ekologik vaziyat yuzasidan asoslangan xulosa chiqarish ko'nikmalari belgilanadi.

Aksiologik-motivatsion komponent ekologik qadriyatlarning shaxsiy ahamiyatini anglash, ekologik muammolarga mas'uliyatli munosabat bildirish va tabiatni muhofaza qilishga qaratilgan faoliyat motivlarini qamrab oladi. Mazkur komponentning mezoni ekologik qadriyatli tanlovni asoslash qobiliyatidir. Uning indikatorlari ekologik va ijtimoiy manfaatlar o'rtasidagi ziddiyatlarni aniqlash, muqobil qarorlarning oqibatlarini taqqoslash, shaxsiy pozitsiyani dalillash va boshqa ishtirokchilar manfaatlarini hisobga olish bilan ifodalanadi.

Faoliyatli-amaliy komponent bo'lajak pedagogning ekologik mazmundagi ta'limiy vazifalarni bajarish, ekologik tashabbuslarni rejalashtirish va o'quvchilarning ekologik madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik faoliyatni tashkil etishga tayyorligini aks ettiradi. Uning mezoni ekologik-pedagogik faoliyatni maqsadga muvofiq loyihalash qobiliyatidir. Indikatorlar sifatida ekologik mashg'ulot maqsadini aniqlash, yosh xususiyatlariga mos metodlarni tanlash, zarur resurslarni belgilash va kutiladigan natijalarni baholash vositalarini ishlab chiqish ko'nikmalari ajratiladi.

Refleksiv-kasbiy komponent talabani ekologik mazmundagi qarorlari va pedagogik faoliyat natijalarini tanqidiy baholash, xatolarni aniqlash va o'z kasbiy pozitsiyasini takomillashtirishga tayyorligini ifodalaydi. Mazkur komponentning mezon ekologik-pedagogik faoliyatni refleksiv tahlil qilish qobiliyatidir. Uning indikatorlari dastlabki qarorning cheklovlarini anglash, muqobil fikrlarni hisobga olish, olingan teskari aloqa asosida faoliyatni qayta loyihalash va kelgusidagi kasbiy rivojlanish vazifalarini belgilashdan iborat.

Taklif etilgan komponentlar va mezonlar o'rtasidagi bog'liqlik quyidagi jadvalda ifodalanadi.

Komponent	Baholash mezon	Asosiy indikator
Kognitiv-ekologik	Ekologik vaziyatni ilmiy asoslash	Sabab-oqibatni tushuntirish, dalillarni baholash
Aksiologik-motivatsion	Ekologik qadriyatli tanlovni asoslash	Qadriyatlar ziddiyatini anglash, mas'uliyatli qaror
Faoliyatli-amaliy	Ekologik-pedagogik faoliyatni loyihalash	Maqsad, metod, resurs va natijalarni uyg'unlashtirish
Refleksiv-kasbiy	Faoliyatni tanqidiy baholash	Cheklovlarni aniqlash, qarorni takomillashtirish

1-jadval. Bo'lajak pedagoglar ekologik madaniyatini diagnostika qilishning taklif etilayotgan komponentlari, mezonlari va indikatorlari.

Mazkur komponentlarning o'zaro aloqadorligi ekologik madaniyatni yaxlit baholashga xizmat qiladi. Bunda yuqori ekologik bilim darajasi aksiologik yoki faoliyatli-amaliy komponentning ham yuqori rivojlanganligini avtomatik ravishda anglatmaydi. Shuning uchun diagnostika jarayonida komponentlar bo'yicha alohida dalillar to'plash va ularni kompleks talqin qilish maqsadga muvofiq.

Ushbu yondashuv asosida "Ekologik qadriyat va kasbiy qaror" diagnostik topshiriqlar majmuasi taklif etiladi. Majmua ekologik bilimlarni baholash, qadriyatli tanlovni aniqlash, ekologik-pedagogik loyiha ishlab chiqish va refleksiv tahlilni amalga oshirishga yo'naltirilgan to'rtta topshiriqdan tashkil topadi.

Birinchi topshiriq "Ekologik vaziyatning dalillarga asoslangan tahlili" talabani ekologik muammoni ilmiy asosda tushuntirish qobiliyatini aniqlashga xizmat qiladi. Masalan, suv resurslaridan foydalanish bilan bog'liq ma'lumotlar taqdim etilib, talabalardan muammoning ehtimoliy sabablarini aniqlash, ma'lumotlarning ishonchliligini baholash va pedagogik jihatdan tushunarli xulosa ishlab chiqish talab etiladi. Baholashda tayyor ekologik ma'lumotlarni qayta aytish emas, balki ularning o'zaro bog'liqligini tushuntirishga e'tibor qaratiladi.

Ikkinchi topshiriq "Ekologik qadriyatlar dilemmasi" talabani aksiologik pozitsiyasini aniqlashga yo'naltiriladi. Masalan, ta'lim muassasasida bir martalik plastik mahsulotlardan foydalanishni kamaytirish taklif etiladi. Talaba mazkur tashabbusning ekologik afzalliklari bilan birga, moliyaviy imkoniyatlar, sanitariya talablari, qulaylik va barcha ishtirokchilar ehtiyojlarini ham hisobga olgan holda muqobil yechim ishlab chiqadi. Uning javobi ekologik qadriyatni e'tirof etish

darajasi bilangina emas, balki tanlovni dalillar bilan asoslash va turli manfaatlarni muvozanatlashtirish qobiliyati asosida baholanadi.

Uchinchi topshiriq “Ekologik-pedagogik mikroloyiha” talabaniing ekologik ta’limni tashkil etishga kasbiy tayyorgarligini aniqlashga xizmat qiladi. Bunda talaba boshlang‘ich yoki umumiy o‘rta ta’lim o‘quvchilari uchun ekologik mazmundagi mashg‘ulot loyihasini ishlab chiqadi. Loyihada pedagogik maqsad, o‘quvchilar faoliyati, foydalaniladigan metodlar, zarur resurslar, xavfsizlik talablari va kutiladigan natijalar aks ettiriladi. Baholashda loyiha elementlarining o‘zaro mantiqiy bog‘liqligi, ekologik mazmunning ilmiy aniqligi va amaliy qo‘llash imkoniyati hisobga olinadi.

To‘rtinchi topshiriq “Refleksiv kasbiy portfel” talabaniing o‘z ekologik-pedagogik qarorlarini tanqidiy baholash qobiliyatini aniqlashga qaratiladi. Portfelga dastlabki loyiha, o‘zaro ekspertiza natijalari, qayta ishlangan variant va refleksiv izoh kiritiladi. Bunda talabaniing qarorini nima sababdan o‘zgartirgani, qaysi dalillarni hisobga olgani va kelgusidagi pedagogik faoliyat uchun qanday xulosaga kelgani tahlil qilinadi.

Mazkur diagnostik topshiriqlar majmuasining metodik afzalligi ekologik madaniyatni birgina test orqali emas, balki turli faoliyat mahsulotlari asosida baholash imkoniyatidir. Bu talabaniing ekologik bilimlari, qadriyatli pozitsiyasi va kasbiy tayyorgarligi o‘rtasidagi muvofiqlikni aniqlash uchun kengroq daliliy asos yaratadi.

Diagnostik topshiriqlar natijalarini baholashda analitik rubrikadan foydalanish taklif etiladi. Rubrika har bir komponentning mazmuniga mos mezonlarni oldindan belgilash va talabalar faoliyatini yagona talablar asosida tahlil qilish imkonini beradi.

Har bir komponent bo‘yicha natijani to‘rtta sifat darajasida tavsiflash mumkin: boshlang‘ich, shakllanayotgan, yetarli va rivojlangan. Bunda boshlang‘ich daraja ekologik vaziyatni tushuntirish yoki pedagogik qarorni asoslashda sezilarli metodik yordam zarurligini bildiradi. Shakllanayotgan darajada talaba vazifaning ayrim jihatlarini mustaqil bajarsa-da, dalillash va izchillikda kamchiliklarga yo‘l qo‘yadi. Yetarli darajada talaba asosiy vazifalarni mustaqil va izchil bajaradi. Rivojlangan darajada esa ekologik muammoni tizimli tahlil qiladi, qadriyatli qarorini asoslaydi, pedagogik yechim ishlab chiqadi va uni refleksiv takomillashtiradi.

Diagnostika natijalaridan foydalanishda faqat umumiy ballni aniqlash bilan cheklanmaslik maqsadga muvofiq. Masalan, talaba kognitiv-ekologik topshiriqni yuqori darajada bajargan, biroq ekologik-pedagogik mikroloyiha ishlab chiqishda qiynalgan bo‘lsa, unga qo‘shimcha nazariy ma’lumot berishdan ko‘ra amaliy loyihalash mashqlarini taklif etish samaraliroq pedagogik yechim bo‘lishi mumkin. Aksincha, ekologik tashabbus ishlab chiqishga qiziqishi yuqori, ammo ilmiy dalillar bilan ishlashda qiynaladigan talabalar uchun axborot manbalarini baholash va ekologik vaziyatlarni tahlil qilish topshiriqlarini kuchaytirish zarur. Shunday qilib, diagnostika natijasi talabaniing rivojlanish darajasini qayd etish bilan birga, uning individual ta’lim ehtiyojlarini aniqlash va differensial metodik yordamni rejalashtirishga xizmat qiladi.

Aksiologik yondashuv asosida ekologik madaniyatni diagnostika qilishning o‘ziga xosligi ekologik bilimlar bilan qadriyatli munosabat va kasbiy harakat o‘rtasidagi bog‘liqlikni baholashga intilishidadir. Bunda talabaniing ekologik muammoga nisbatan ijobiy munosabat bildirishi muhim

ko'rsatkich bo'lsa-da, uning real pedagogik vaziyatlarda asoslangan qaror qabul qilishi va faoliyatni loyihalash qobiliyati bilan birgalikda talqin qilinishi zarur.

Taklif etilgan diagnostik tizim xalqaro kompetensiyaviy yondashuvlarning konseptual asoslarini bo'lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatiga moslashtirishga qaratilgan. Unda ekologik madaniyatning kognitiv, aksiologik, faoliyatli-amaliy va refleksiv-kasbiy jihatlari o'zaro bog'liq holda ko'rib chiqiladi. Mazkur yondashuv diagnostika natijalarining pedagogik talqinini boyitishi va individual rivojlanish ehtiyojlarini aniqroq belgilashga yordam berishi mumkin.

Shu bilan birga, diagnostik topshiriqlarning murakkablik darajasi, baholash mezonlarining tushunarli va baholovchilar xulosalarining muvofiqligi alohida ilmiy tekshiruvni talab etadi. Shuning uchun taklif etilgan tizimni amaliyotga tatbiq etishda dastlab mutaxassislar ekspertizasini tashkil etish, so'ng pilot diagnostika o'tkazish va natijalar asosida topshiriqlar mazmunini takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini aksiologik yondashuv asosida diagnostika qilish ekologik bilim, qadriyatli munosabat, amaliy faoliyat va kasbiy refleksiyani birgalikda baholashni talab etadi.

Nazariy-metodik tahlil asosida ekologik madaniyatning kognitiv-ekologik, aksiologik-motivatsion, faoliyatli-amaliy va refleksiv-kasbiy komponentlari ajratilib, ularning har biri uchun baholash mezonlari hamda kuzatiladigan indikatorlar taklif etildi.

“Ekologik qadriyat va kasbiy qaror” diagnostik topshiriqlar majmuasi ekologik vaziyatlarni tahlil qilish, qadriyatli tanlovni asoslash, ekologik-pedagogik faoliyatni loyihalash va refleksiv baholash jarayonlarini birlashtirishga qaratilgan metodik vosita sifatida ishlab chiqildi.

Taklif etilgan diagnostik tizimning amaliy ahamiyati ekologik madaniyatning rivojlanish ehtiyojlarini aniqlash, individual pedagogik yordamni rejalashtirish va bo'lajak pedagoglarning ekologik ta'limni tashkil etishga tayyorgarligini baholashda foydalanish imkoniyati bilan belgilanadi.

Mazkur tizimning ishonchiligi va validligini aniqlash, baholash mezonlarini empirik jihatdan asoslash hamda uni oliy pedagogik ta'lim jarayonida sinovdan o'tkazish keyingi tadqiqotlarning muhim vazifasi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. – Paris: UNESCO, 2017. ISBN: 978-92-3-100209-0. DOI: <https://doi.org/10.54675/CGBA9153>.
2. Bianchi G., Pisiotis U., Cabrera Giraldez M. GreenComp: The European Sustainability Competence Framework. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. DOI: <https://doi.org/10.2760/13286>.
3. Wiek A., Withycombe L., Redman C.L. Key competencies in sustainability: A reference framework for academic program development // Sustainability Science. – 2011. – Vol. 6. – P. 203–218. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11625-011-0132-6>.
4. Rieckmann M. Future-oriented higher education: Which key competencies should be fostered through university teaching and learning? // Futures. – 2012. – Vol. 44, No. 2. – P. 127–135. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.futures.2011.09.005>.

5. UNESCO. Education for Sustainable Development: A Roadmap. – Paris: UNESCO, 2020.
DOI: <https://doi.org/10.54675/YFRE1448>.

6. UNESCO. Greening Curriculum Guidance: Teaching and Learning for Climate Action. –
Paris: UNESCO, 2024. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/greening-curriculum-guidance-teaching-and-learning-climate-action>